

A FÖLDRAJZ TANTÁRGY KÖVETELMÉNYEI OSZTÁLYOZÓVIZSGÁHOZ

7. évfolyam

- I. A szilárd Föld anyagi és folyamatai
 - *Környezetünk anyagainak vizsgálata*
 - *A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákon*
 - *A folyamatosan változó bolygó és környezet*
 - *Tájékozódás a földtörténeti időben*
- II. A földrajzi övezetesség alapjai
 - *Éghajlati alapismeretek*
 - *Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők*
 - *A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása*
 - *A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése*
 - *A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása*
 - *A függőleges földrajzi övezetesség*
- III. Gazdasági alapismeretek
 - *A gazdaság értelmezése*
 - *Pénzügyi alapismeretek*
 - *Nemzetközi együttműködések*
- IV. Afrika és Amerika földrajza
 - *Afrika természet- és társadalomföldrajza*
 - *Amerika természet- és társadalomföldrajza*
- V. Ázsia földrajza
 - *Ázsia természet- és társadalomföldrajza*
 - *Ázsia regionális földrajza*
- VI. Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza

A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveget, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.

8. évfolyam

I. Európa általános földrajza

- *Európa általános természetföldrajzi képe*
- *Európa általános társadalomföldrajzi képe és folyamatai*

II. Észak- és Mediterrán-Európa földrajza

- *A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében*
- *Észak-Európa földrajza*
- *Mediterrán-Európa*
- *A Balkán-térség*

III. Atlanti-Európa földrajza

- *Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái*
- *Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése.*
- *Nyugat-Európa meghatározó országai*

IV. Kelet- és Közép-Európa földrajza

- *Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között*
- *Oroszország*
- *Közép-Európa*

V. A Kárpát-medencevidék földrajza

- *A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége*
- *A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége*

VI. A hazánkkal szomszédos országok földrajza

- *A Kárpát-medence magashegységi keretének országai (Ausztria, Szlovénia, Szlovákia)*
- *A keleti termékeny vidékek országai (Románia, Ukrajna)*

VII. Magyarország természeti és kulturális értékei

- *A magyarországi nagytájak*
- *A magyar nemzeti kultúra*
- *Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem*

VIII. Magyarország társadalomföldrajza

- *Népesség és településhálózat*
- *Magyarország gazdasági szerkezete*

A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal fűggenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveket, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.

9. évfolyam

I. A Föld kozmikus környezete

- *A csillagászati ismeretek fejlődése*
- *A Világegyetem*
- *A Naprendszer*
- *A Föld mint égitest*
- *A Hold*

II. A földi tér ábrázolása

- *A térkép*
- *Tájékozódás a térképen és a térképpel*
- *Távérzékelés és térinformatika*

III. A Föld mint kőzetbolygó szerkezete és folyamatai

- *A kőzetbolygó gömbhéjainak szerkezete és ásványtani összetétele*
- *A kőzetlemez mozgása és következményei*
- *A geológiai (belső) és a földrajzi (külső) erők*
- *Ásványkincsek*
- *Földtörténet*
- *A talaj*

IV. A légkör földrajza

- *A légkör anyagai és szerkezete*
- *A levegő felmelegedése*
- *A felhő- és csapadékképződés*
- *A levegő mozgása*
- *Időjárás, időjárási frontok*
- *A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége*
- *A légszennyezés következményei*

V. A vízburok földrajza

- *A vízburok tulajdonságai.*
- *A vízburok mozgásai*
- *A felszín alatti vizek*
- *A karsztosodás*
- *A felszíni vizek*

- *A folyóvíz felszínformáló munkája*
- *A jég felszínformáló munkája*
- *A vízburok mint gazdasági erőforrás*
- *A vízburok környezeti problémái*

VI. A földrajzi övezetesség

- *A szoláris és a valódi éghajlati övezetesség*
- *A talajtípusok*
- *A forró, a mérsékelt és a hideg földrajzi*
- *Övezeteket veszélyeztető környezeti problémák*
- *A függőleges övezetesség*

VII. Társadalmi folyamatok a 21. század elején

- *Demográfiai folyamatok a 21. század elején*
- *A népesség összetétele*
- *Településtípusok*
- *Urbanizáció*

A továbbhaladás feltételei

A tanuló:

- rendelkezzen biztos természettudományos ismeretekkel a világegyetemről, a Naprendszer égitestjeiről; tudja azokat jellemezni, s ennek során alkalmazni fizikai és kémiai ismereteit,
- értse és tudja magyarázni az égitestek közötti kapcsolatokat, mozgástípusokat és ezek következményeit,
- tudja összehangolni megfigyeléseit, tapasztalatait a tanultakkal,
- rendelkezzen valós képzetrel az égitestek egymáshoz viszonyított méreteiről, igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben,
- legyen képes önálló feladatmegoldásra: a térképi és csillagászati ismeretekhez kapcsolódó mérésre, helymeghatározásra, időszámításra,
- ismerje a geoszférák kialakulását, felépítését, szerkezetét; fő jelenségeiket, folyamataikat és azok következményeit,
- tudja példákkal bizonyítani a kőzetburok, a vízburok és a levegőburok közötti oksági összefüggéseket, kölcsönhatásokat és a mindennapi életre gyakorolt hatásaikat,
- értse és támassza alá konkrét példákkal a földrajzi övezetesség megnyilvánulásait, a bennük érvényesülő természeti és társadalmi kölcsönhatásokat a Föld különböző részein,
- ismerje az egyes geoszférák, a földrajzi övezetek és övek fő környezeti problémáit, megoldásuk lehetőségeit,
- értse meg, hogy a természet által nyújtott feltételek, erőforrások eltérőek a Földön és hasznosításuk mértéke, módja is különböző,

- lássa be a népesség, a települések elhelyezkedésének, a gazdálkodás lehetőségeinek összefüggéseit a földrajzi övezetességgel,
- tudja, hogy a Föld egységes rendszer, ahol a természeti és a társadalmi törvényszerűségek egyaránt érvényesülnek,
- rendelkezzen mind a természeti, mind a társadalomföldrajzi információk feldolgozásához szükséges elemi módszerek alkalmazásának képességeivel.
- alkalmazza a regionális földrajzban eddig megszerzett ismereteit az egyes témakörök feldolgozásakor.

10. évfolyam

I. A világgazdaság jellemző folyamatai

- *Nemzetgazdaságok és a világgazdaság*
- *Integrációs folyamatok*
- *A globalizáció*
- *A monetáris világ*
- *A mindennapok pénzügyi folyamatai*
- *A hitelfelvétel és az eladósodás összefüggéseinek felismerése*

II. Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában

- *A magyarországi társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői*
- *A magyarországi régiók földrajzi jellemzői*
- *Az országhatáron átívelő kapcsolatok*

III. A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában

- *Az Európai Unió*
- *Az Európai Unió magterületei (Németország, Franciaország, a Benelux államok és az Egyesült Királyság)*
- *Fejlett gazdaságú országok Európa közepén (Ausztria és Svájc)*
- *Olaszország; Spanyolország és Görögország*
- *Kelet-Közép-Európa és Délkelet-Európa rendszerváltó országai (Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Románia gazdasági fejlődésének összehasonlítása)*
- *A jugoszláv utódállamok (délszláv országok)*
- *Kelet-Európa*

IV. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői

- *Ázsia regionális földrajza*
- *Amerika regionális földrajza*
- *Afrika regionális földrajza*

V. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei

- *A globálissá váló környezetszennyezés és következményei*
- *Demográfiai válság*
- *Élelmezési válság*
- *A mind nagyobb mértékű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei*
- *A környezet- és a természetvédelem feladatai.*

A továbbhaladás feltételei

A tanuló:

- ismerje a gazdaság működésének folyamatát, fő ágainak jellemzőit, kiemelten a terciér és az információs szektor szerepét,
- tudja jellemezni a piacgazdaságot,
- értse a nemzetgazdaságok, az integrációk és a multinacionális vállalatok szerepét napjaink világgazdaságában, s tudja ezeket példákkal bizonyítani,
- ismerje fel a tőke szerepét a világgazdaság globalizálódásában,
- igazolja példákkal a világgazdasági szerepkörök térbeli és időbeli átrendeződését, értse azok okait,
- rendelkezzen hiteles ismeretekkel a Föld világgazdasági erőtereiről, legjelentősebb ország-csoportjairól, országairól. Vegye észre hasonlóságait és különbségeiket,
- értse az összefüggést a világgazdasági centrumok és perifériák szerepkörei között, tudja ezeket példákkal alátámasztani,
- ismerje fel és indokolja az európai integráció jelentőségét és ellentmondásait hazánk társadalmi-gazdasági életében, valamint hazánk szerepét a regionális térszerveződésben,
- legyenek friss, aktuális ismeretei Magyarország társadalmi-gazdasági sajátosságairól, gazdaságának húzóágazatairól,
- értse meg és tudja példákkal bizonyítani a fogyasztói társadalom szerepét a világ környezeti és gazdasági problémáinak kialakulásában és azok világméretűvé válásában,
- igazolja példákkal a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák összefüggéseit és a megoldásukhoz szükséges nemzetközi összefogás szerepét,
- legyen képes különféle információhordozók földrajzi-környezeti tartalmának, önálló feldolgozására, értelmezésére, a hozzájuk kapcsolódó véleményalkotásra.

Kimeneti követelmények a 10. osztály végén

- Tudjon a tanuló helymeghatározásokat végezni a térképen, a földgömbön.
- Legyen képes térképi, időszámítási feladatok megoldására.
- Ismerje a geoszféra legfontosabb folyamatait és hatásukat a mindennapi életre.
- Rendelkezzen valós képzetekkel a környezet földrajzi elemeinek méretéről, a számokkal kifejezhető időbeli változások nagyságrendjéről.
- Ismerje a földrajzi övezetesség összetevőit.
- Támassza alá példákkal a bennük érvényesülő természeti és társadalmi kölcsönhatásokat.
- Értse a népesség földrajzi eloszlását és a települések elhelyezkedését meghatározó tényezőket.
- Tudja jellemezni a gazdasági élet fő ágait, ágazatait.

- Mutassa be szerepük, jelentőségük változását.
- Ismerje a világgazdaság pólusait, a gazdaságban betöltött szerepüket.
- Értse az integrációs folyamat lényegét és fokozatait.
- Legyenek biztos ismeretei az egyes térségek, gazdasági régiók történeti és területi átrendeződéséről.
- Mutassa be a környezetkárosító tényezők földrajzi okait.
- Ismerje és igazolja példákkal a globális környezeti és gazdasági problémák kialakulását, mérséklésük lehetőségeit.
- Legyen képes a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók (különbéle méretarányú és tartalmú térképek, statisztikai kiadványok, lexikonok, folyóiratok, szakirodalom, képek, filmek, CD-romok, internet stb.) tartalmának értelmezésére információk, önálló gyűjtésére és azok feldolgozására.
- Tudja megmutatni térképeken, bejelölni kontúrtérképeken a topográfiai fogalmakat; megfogalmazni azok földrajzi tartalmi jegyeit.
- Alkalmazza a megszerzett kulcskompetenciákat, amelyek megerősítéséhez, rendszerezéséhez a földrajz tanulása-tanítása hozzájárult.
- Földrajzi tanulmányainak befejezése után is legyen igénye a földrajzi-környezeti problémák megismerésére, megértésére.
- Személyiségét jellemezze a környezete iránt érzett felelősségtudat és tenni akarás.

11. évfolyam

- I. Térképészeti ismeretek
- II. Kozmikus környezetünk
- III. A geoszférák földrajza
- IV. A természetföldrajzi övezetesség
- V. A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre
- VI. Helyi adottságok

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudjon helymeghatározási és térképészeti számításokat végezni. Legyen képes egyszerű időszámítási és csillagászati földrajzi feladatokat megoldani. Tudja bemutatni a földi szférák szerkezetét, felépítését, legfontosabb folyamatait ábrák és modellek segítségével. Mutassa be az egyes szférák folyamatainak hatását a mindennapi életre. Ismerje a földi szférákat veszélyeztető környezetkárosító folyamatokat. Tudja megmagyarázni a természeti környezet és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti alapvető összefüggéseket.

12. évfolyam

- I. A világ változó társadalmi-gazdasági képe
- II. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok
- III. A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai
- IV. Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei
- V. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja jellemezni a gazdasági élet legfontosabb ágait, ágazatait, mutassa be szerepük, jelentőségük változását. Tudja értelmezni a világ különböző térségeiben megfigyelhető integrációs folyamatokat, a világgazdaságban betöltött szerepüket. Legyen képes bemutatni a világgazdasági pólusok helyét, szerepét a világ társadalmi-gazdasági rendszerében, kapcsolatukat a fejlődő világgal. Tudja elemezni különböző térképi információk felhasználásával az egyes térségek, gazdasági régiók történelmi és területi átrendeződését. Tematikus térképek segítségével tudja bemutatni a környezetkárosító tényezők földrajzi megjelenését. Következtessen ezekből a globális veszélyek kialakulására. Tudja példákkal alátámasztani a növekvő termelési és fogyasztási igények környezeti hatásait.